

Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi Sayı: 8/2 2019 s. 1052-1067, TÜRKİYE

Araştırma Makalesi

TÜRKÇE EĞİTİMİ ÜZERİNE YABANCI ÖĞRENCİLERCE YAPILAN LİSANSÜSTÜ TEZLERİN İNCELENMESİ

Fatma BÖLÜKBAŞ KAYA*

Anna GOLYNSKAIA**

Kudret DERELİ***

Geliş Tarihi: Aralık, 2018

Kabul Tarihi: Mayıs, 2019

Öz

Türkçenin özellikle yabancı dil olarak öğretiminin yaygınlaşmasıyla birlikte, bu alanda çalışan yabancıların sayısı da artış göstermiştir. Gerek Türkiye’de gerekse yurt dışında Türkçe öğreten birçok yabancı öğretmen, Türkiye’deki üniversitelerde Türkçe eğitimi alanında lisansüstü düzeyde çalışmalar yürütmektedir. Bu araştırmanın amacı, Türkiye’de öğrenim gören yabancı uyruklu öğrencilerin Türkçe eğitimi üzerine yaptıkları lisansüstü tezleri üniversiteleri, dilleri, konuları, araştırma yöntemleri gibi değişkenler bakımından incelemek, bu yolla bu alanda çalışanlara yeni fikirler ve farklı bakış açıları kazandırabilmektir. Bu amaç doğrultusunda, 1990-2018 yılları arasında Türkiye’de öğrenim gören yabancı uyruklu öğrencilerin Türkçe eğitimi üzerine yazdıkları 59 lisansüstü tez incelenmiştir. Betimsel tarama modelinin kullanıldığı bu çalışmada, yabancı uyruklu öğrencilerin Türkçe eğitimi üzerine en fazla 2016 yılında tez yaptıkları görülmüştür. Yabancı uyruklu öğrencilerin hazırladıkları tezlerden 58’i yüksek lisans, sadece biri doktora düzeyindedir. Yabancı uyruklu öğrenciler Türkçe eğitimi üzerine en fazla Dokuz Eylül Üniversitesi, Gazi Üniversitesi ile İstanbul Üniversitesinde tez hazırlamışlardır. Türkçe eğitimi üzerine tez yapan yabancı uyruklu öğrencilerin en fazla Kazakistan’dan geldiği, onu Afganistan, Gürcistan, Irak ve Mısır’ın izlediği saptanmıştır. Yabancı uyruklu öğrencilerin Türkçe eğitimi üzerine hazırladıkları tezlerde konu olarak en fazla kendi ana dilleri ile Türkçeyi dil bilgisi, sözcük türleri, söylem özellikleri ve anlam bilim açısından karşılaştırma çalışmalarına yer verdikleri tespit edilmiştir. Ayrıca Türkçe eğitimi üzerine tez hazırlayan yabancı uyruklu öğrencilerin çalışmalarında çoğunlukla nitel yöntemi tercih ettikleri, en az başvurulan çalışma yönteminin ise karma yöntem olduğu, 59 tezin 25’inde yöntem bölümünün bulunmadığı saptanmıştır.

Anahtar Sözcükler: Türkçe eğitimi, yabancı öğrenciler, lisansüstü tezler.

* Doç. Dr.; İstanbul Üni.-Cerrahpaşa, H. A. Yücel Eğitim Fakültesi, Türkçe Eğitimi ABD, fbolukbas@istanbul.edu.tr

** Doktora Öğr.; İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, anna201188@hotmail.com

*** Doktora Öğr.; İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, dereli_kudret@hotmail.com

**A REVIEW OF POSTGRADUATE THESES WRITTEN BY FOREIGN
STUDENTS IN THE FIELD OF TURKISH LANGUAGE
EDUCATION**

Abstract

Since teaching Turkish as a foreign language has recently spread around the world, the number of foreigners working in this field has also increased. A great number of foreign teachers teaching Turkish both in Turkey and abroad are doing their postgraduate research in the field of Turkish language teaching at Turkish universities. The aim of this paper is to examine the postgraduate theses written in the field of Turkish language teaching by foreign students studying in Turkey in terms of various variables, and thus to provide those who work in this field with new ideas and different perspectives. For this purpose, 59 postgraduate theses prepared between the years 1990-2018 in the field of Turkish language teaching by foreign students studying in Turkey were examined. In this study using the descriptive survey model, it was observed that the majority of theses prepared by foreign students in the field of Turkish language teaching were written in 2016 and that 58 of them are Master's theses and only one of them is a PhD thesis. The results of the research revealed that a large number of foreign students doing their postgraduate research in the field of Turkish language education studied at Dokuz Eylül University, Gazi University and Istanbul University, and that most of the postgraduate students came from Kazakhstan, Afghanistan, Georgia, Iraq and Egypt. It was found out that the majority of foreign students focused on comparing Turkish with their native languages in terms of grammar, word types, discourse characteristics and semantics. Besides, the results showed that foreign students doing their postgraduate research in the field of Turkish language teaching mostly used the quantitative method and the least used method was the mixed one. Last but not the least, 25 out of 59 theses do not directly refer to any kind of research method in them.

Keywords: Turkish language teaching, foreign students, postgraduate theses.

Giriş

Teknolojik gelişmelerin ve küreselleşmenin etkisiyle yetişmiş insan gücüne olan gereksinimin artması, ülkeler arasındaki ekonomik, sosyal ve kültürel iş birliğini kaçınılmaz kılmıştır. Bu iş birliğinin bir bölümü de öğrenci hareketliliği olarak karşımıza çıkmaktadır. Kalkınma Araştırmaları Merkezi'nin raporuna göre, 1970'li yıllarda dünyada 800 bin civarında olan uluslararası öğrenci sayısı, 2012 yılında 4,5 milyona ulaşmış olup bu rakamın 2020 yılında 8 milyona çıkması beklenmektedir (Kalkınma Araştırmaları Merkezi, 2015, s. 4).

Türkiye'nin yabancı uyruklu öğrencilere yönelik sistematik yaklaşımı ilk olarak Türk Cumhuriyetlerinin bağımsızlıklarına kavuşmasının ardından, 1992-1993 eğitim-öğretim yılında başlatılan Büyük Öğrenci Projesi'yle olmuştur. Projenin amacı; "Türk Cumhuriyetleri ve Topuluklarının eğitim düzeyini artırmak, bahse konu ülkelerdeki yetişmiş insan gücü gereksinimini karşılamak, Türkiye dostu genç bir nesil yetiştirmek ve Türk dünyasıyla kalıcı bir kardeşlik ve dostluk kurmak" olarak belirtilmiştir (T.C. Devlet Bakanlığı, 2000). Bu proje kapsamında 1992-2010 yılları arasında Türkiye'ye gelen 32 bin öğrenciden sadece 9541'i

mezun olmuştur (Özoğlu, Gür ve Coşkun, 2012, s. 63). Bu proje kapsamında Türkiye'ye gelen öğrencilerden sadece üçte birinin mezun olması, gerek öğrenci seçimi gerekse projenin uygulama aşamasında birtakım sıkıntıların yaşandığını göstermektedir.

2000'li yıllardan itibaren Türkiye'nin dış ilişkilerdeki tutumu, bölgesine göre ekonomik olarak daha iyi durumda olması, üniversite sayısının artması ve üniversitelerin yabancı öğrencilere yönelik yaptığı çalışmalar gibi olumlu gelişmeler neticesinde, Türkiye'deki uluslararası öğrenci sayısında artış olmuştur. Türkiye özellikle 2010'dan sonra TÜBİTAK, Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı, Yunus Emre Enstitüsü, İslam Kalkınma Bankası (İDB), Millî Eğitim Bakanlığı, YÖK ve üniversitelerce yürütülen çeşitli programlar ile (Türkiye Bursları, Mevlana Değişim Programı, Erasmus+ vb.) dünyanın pek çok ülkesinden öğrenci kazanmaya başlamıştır. Yükseköğretim Kurulu Başkanlığının verileri incelendiğinde, 2017-2018 eğitim-öğretim yılında 19.127'si yüksek lisans ve 8.030'u doktora olmak üzere toplamda 27.157 yabancı uyruklu öğrencinin Türkiye'de lisansüstü eğitim aldığı görülmektedir (<https://istatistik.yok.gov.tr/>).

Yabancı uyruklu öğrencilerin yükseköğrenim görmek istedikleri ülke tercihlerini etkileyen çok sayıda faktör bulunmaktadır. Bunlardan bazıları şu şekilde sıralanabilir: Kendi ülkelerinde eğitim almak istedikleri programa ulaşamamaları, gittikleri ülkedeki kariyer imkânı, kendi ülkeleri ile gidecekleri ülke arasındaki öğrenci hareketliliğini sağlayan kurumlar arası iş birliği, eğitim ücretlerinin uygunluğu, kültürel ve çevresel faktörler, aile ve arkadaş tavsiyesi, gelecekte o ülkeye yerleşme ihtimali, gideceği üniversitenin olanakları, yurt dışındaki eğitimin daha iyi olduğu algısı, yaşam kriterleri, güvenlik, üniversitenin tanınırlığı, daha önceki öğrencilerin memnuniyetleri, vize alma kolaylığı (Becker ve Kolster, 2012, s. 13-17; Jupiter, vd., 2017, s. 89-91, Mazzarol ve Soutar, 2000, s. 83).

Türkçenin özellikle yabancı dil olarak öğretiminin yaygınlaşmasıyla birlikte, bu alanda çalışan yabancıların sayısı da artış göstermiştir. Gerek Türkiye'de gerekse yurt dışında Türkçe öğreten birçok yabancı öğretmen, Türkiye'deki üniversitelerde Türkçe öğretimi alanında lisansüstü düzeyde çalışmalar yürütmektedir. Yabancı uyruklu Türkçe öğretmenlerinin sayılarıyla ilgili herhangi bir veri bulunmamakla birlikte, bir öğretmenin ana dili olmayan bir dili öğretmesinin sağladığı avantajlarla ilgili çeşitli çalışmalar mevcuttur. Örneğin yabancı öğretmenler, dil öğrenmede öğrenciye başarılı bir model oluşturma, dil öğrenme stratejilerini daha başarılı biçimde kullanabilme, dil farkındalığının yüksek olması nedeniyle dil hakkında daha çok bilgi verebilme, öğrencinin ihtiyaçlarını ve karşılaştığı zorlukları anlama, yabancı bir dili öğrenme esnasında karşılaşılan güçlükleri tahmin edebilme bakımından ana dili konuşucusu öğretmenlere göre daha avantajlıdır (Medgyes (1994), akt. Tatar (2010, s. 51) Yabancı

öğretmenler, öğretecekleri dili kendileri de yabancı ya da ikinci dil olarak öğrendiklerinden öğrenciler için model oluştururlar (Cook, 2005, s. 50) ve kendileri de aynı süreçlerden geçtiklerinden öğrencilerine karşı daha hassastırlar (Lee ve Lew, 2001, s. 137). Yabancı Türkçe öğretmenleri, Türkçeyi öğrenme deneyimine sahip oldukları için öğrencilerin karşılaşılabileceği zorlukları önceden bilirler ve o zorlukları aşacak şekilde derslerini planlar. Yabancı öğretmenler, Türkçe öğretimi konusunda birtakım avantajlara sahip olmalarına rağmen Türkçeye tam olarak hâkim olamadıklarında ya da hangi yapıyı nasıl öğreteceklerini bilemediklerinde derslerde Türk öğretmenlerden daha zor durumda kalabilirler. Çünkü ana dili Türkçe olan öğretmen, bir yabancıya göre elbette dili daha esnek kullanma becerisine sahiptir. Bu nedenle, yabancı Türkçe öğretmenlerinin kendilerini hem alan hem de meslek bilgisi açısından geliştirecekleri lisansüstü programlara yönelmeleri önem taşımaktadır.

Alan yazın taraması yapıldığında, Türkçe eğitimi alanında yapılan lisansüstü tezlerin incelendiği çeşitli araştırmaların bulunduğu görülmektedir (Büyükkiz, 2014; Coşkun, 2003; Özçakmak, 2017; Sarıkaya ve Söylemez, 2016; Sevim ve Erem, 2012). Ancak Türkçe eğitimi alanında yabancılarca hazırlanan tezlerin incelendiği bir çalışmanın bulunmaması, bizi bu çalışmaya yönlendirmiştir.

Bu araştırmanın amacı, Türkiye’de öğrenim gören yabancı uyruklu öğrencilerin Türkçe eğitimi üzerine yaptıkları lisansüstü tezleri üniversiteleri, dilleri, konuları, araştırma yöntemleri gibi değişkenler açısından incelemek bu yolla bu alanda çalışanlara yeni fikirler ve farklı bakış açıları kazandırabilmektir. Ayrıca bu çalışma hem yabancıların Türkçe eğitimi alanında hangi konularda daha çok çalıştıklarını ve bu konulara hangi açılardan yaklaştıklarını göstermesi, hem de alan yazında bu konuda başka bir çalışma olmaması açısından önem taşımaktadır. Bu çalışmada aşağıdaki alt problemlere yanıt aranmıştır:

Türkçe eğitimi alanında yabancılar tarafından yapılan tezlerin;

1. lisansüstü düzeylere göre dağılımı nasıldır?
2. üniversitelere göre dağılımı nasıldır?
3. yıllara göre dağılımı nasıldır?
4. Türkçe eğitimi alanında lisansüstü tez yapan yabancı öğrencilerin geldikleri ülkelere göre dağılımları nasıldır?

Türkçe eğitimi alanında yabancılar tarafından yapılan tezler,

5. hangi dillerde yazılmıştır?
6. konularına göre nasıl bir dağılım göstermektedir?

7. araştırma yöntemlerine göre nasıl bir dağılım göstermektedir?

2. Yöntem

2.1. Araştırma Modeli

Türkiye’de öğrenim gören yabancı uyruklu öğrencilerin Türkçe eğitimi üzerine yaptıkları lisansüstü tezlerin incelendiği bu çalışmada betimsel tarama modeli kullanılmıştır. Çünkü tarama modelleri, geçmişte ya da hâlen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırmalara uygun bir modeldir (Karasar, 2005, s. 183).

2.2. Çalışma Grubu

Bu çalışma, 1990-2018 yılları arasında Türkiye’de öğrenim gören yabancı uyruklu öğrencilerin Türkçe eğitimi üzerine yazdıkları 59 lisansüstü tez incelenerek hazırlanmıştır.

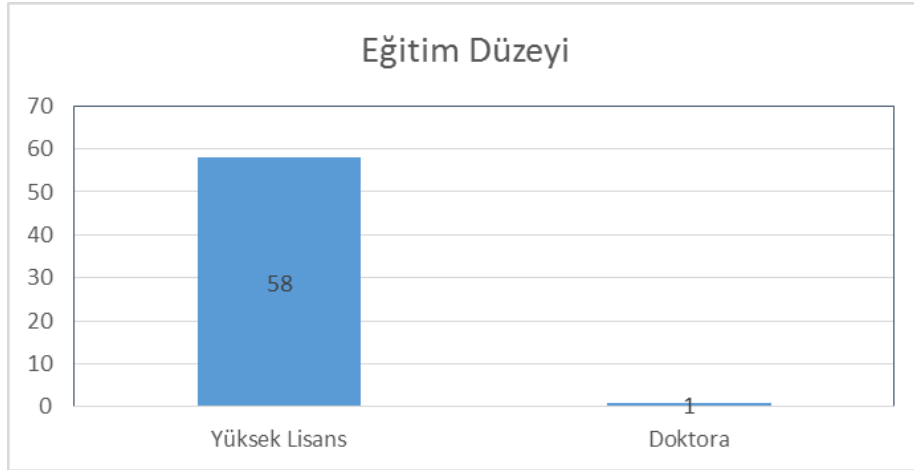
2.3. Verilerin Toplanması

Bu çalışmanın verileri YÖK Ulusal Tez Merkezinde bulunan tezlerin elektronik ortamda taranmasıyla toplanmıştır. Verilerin toplanmasında tezin yapıldığı ana bilim dalı esas alınmış ve sistemde yer alan “Türkçenin Eğitimi ve Öğretimi Ana Bilim Dalı”, “Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalı”, “Türkçe Öğretmenliği Ana Bilim Dalı”, “Türkçe Ana Bilim Dalı”, “Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Ana Bilim Dalı”, “Yabancı Dil Olarak Türkçe Ana Bilim Dalı”, “Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Ana Bilim Dalı” ve “Yabancılara Türkçe Öğretimi Ana Bilim Dalı” alanlarında yer alan toplamda 1675 tez taranmış ve bu tezler içinde yabancı uyrukluların hazırladıkları tezler belirlenmiştir. Bu ana bilim dallarında yapılmasına rağmen doğrudan Türkçe eğitimiyle ilgili olmayan tezler kapsam dışı bırakılmıştır.

2.4. Verilerin Analizi

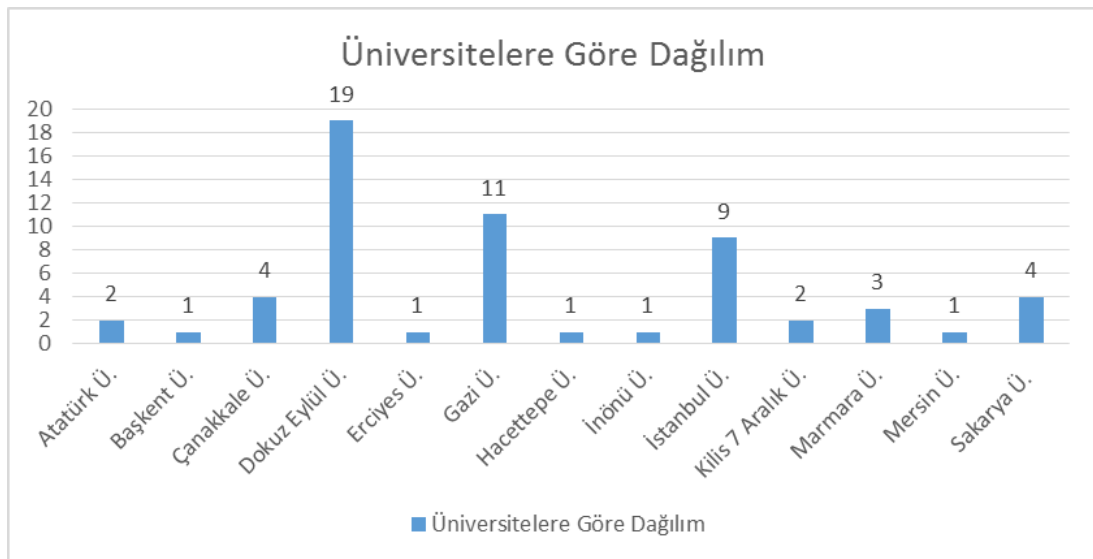
Bu çalışmanın verileri içerik analizi kullanılarak incelenmiştir. İçerik analizinde temelde yapılan işlem, birbirine benzeyen verileri belirli kavramlar ve temalar çerçevesinde bir araya getirmek ve bunları okuyucunun anlayacağı bir biçimde düzenleyerek yorumlamaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2008, s. 227).

3. Bulgular ve Yorum

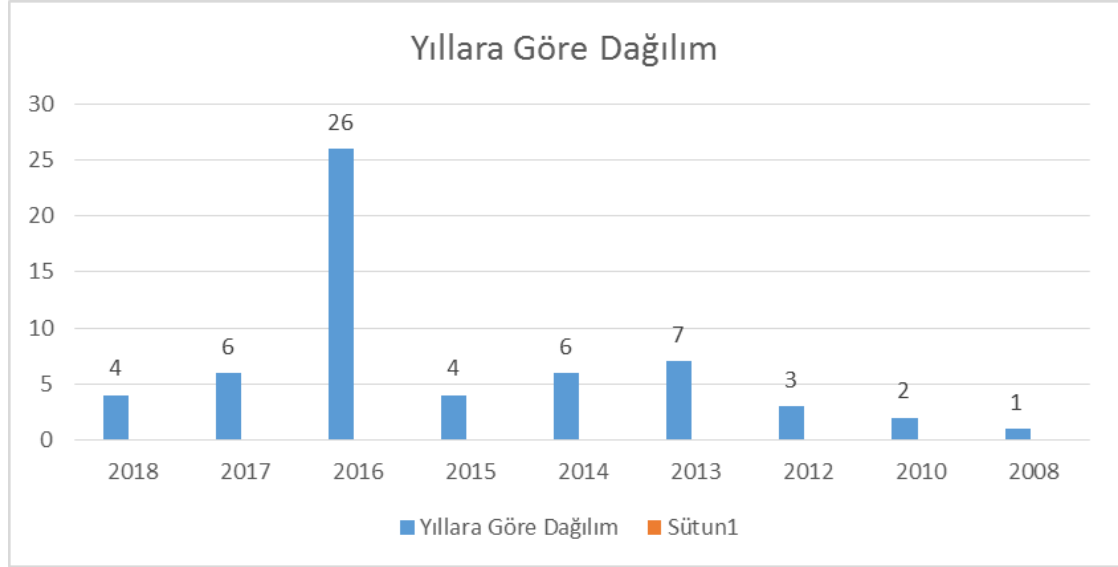
Grafik 1: Lisansüstü Düzeylere Göre Tezlerin Dağılımı İle İlgili Bulgular

Grafik 1 incelendiğinde, yabancı uyruklu öğrencilerin Türkçe eğitimi alanında yaptıkları 59 tezden 58'inin yüksek lisans, 1'inin doktora düzeyinde olduğu görülmektedir. Bu durum, lisansüstü öğrencilere burs veren kurumların bursu sadece bir eğitim seviyesine mahsus vermesi ve öğrenci vizesiyle Türkiye'ye gelen öğrencilerin resmî olarak çalışma hakları olmadığı için bu süreçte maddi sorunlar yaşamalarıyla açıklanabilir. Ayrıca araştırmanın ilerleyen bölümlerinde de görüleceği gibi, yabancı öğrenciler daha çok Türkçenin yabancı dil olarak öğretilmesiyle ilgili konuları tercih etmektedir. Her ne kadar Türkçe eğitimi doktora programlarının içinde yabancılara Türkçe öğretimiyle ilgili çalışmalar yürütülse de doğrudan Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi doktora programının sadece iki üniversitede (Gazi Üniversitesi, Hacettepe Üniversitesi) bulunması, yabancı öğrencilerin doktora bu alana daha az yönelmelerine neden olmaktadır.

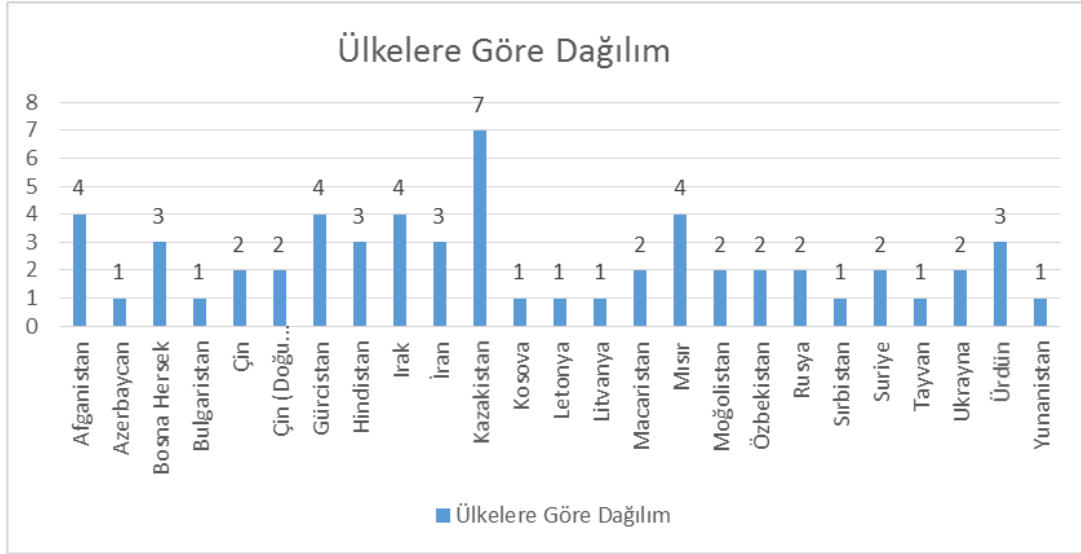
Grafik 2: Üniversitelere Göre Tezlerin Dağılımı İle İlgili Bulgular

Yukarıdaki grafiğe göre, yabancı uyruklu öğrencilerin Türkçe eğitimi üzerine en fazla Dokuz Eylül Üniversitesi (19), Gazi Üniversitesi (11) ve İstanbul Üniversitesinde (9) tez yaptıkları görülmektedir. Makalenin ilerleyen bölümlerinde de bahsedildiği gibi, yabancı öğrenciler çoğunlukla Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi üzerine tez hazırlamaktadırlar. Bu nedenle öğrenciler bu alanda çalışma imkânlarının olduğu şehirleri ve üniversiteleri tercih etmektedirler.

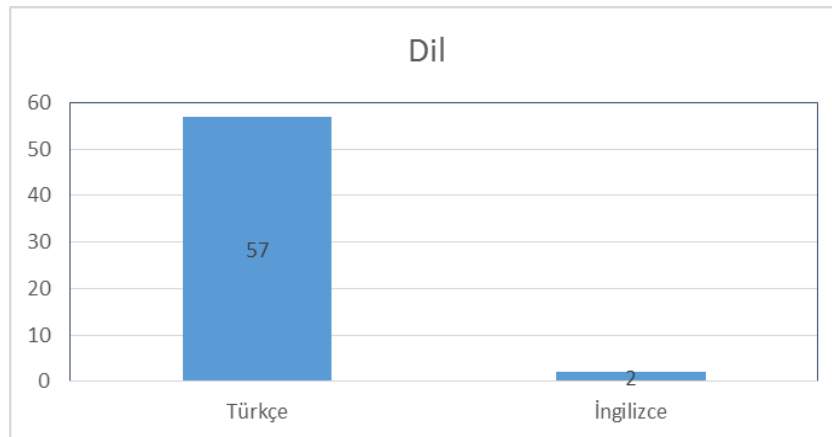
Grafik 3: Yıllara Göre Tezlerin Dağılımı İle İlgili Bulgular

Grafik 3 incelendiğinde, yabancı uyruklu öğrencilerin Türkçe eğitimi üzerine en fazla 2016 yılında (26) tez yaptıkları, 2008'den önce ise yabancı uyruklu öğrencilerin Türkçenin öğretimi üzerine tez hazırlamadıkları görülmektedir. Bu durum, 2014-2015 yıllarında yabancı uyruklu öğrenci sayısının bir önceki yıla göre neredeyse %50 artmasıyla açıklanabilir. YÖK verileri incelendiğinde, 2013 yılında 48.183 olan yabancı uyruklu öğrenci sayısının 2014 yılında 72.178'e, 2015 yılında ise 87.903'e yükseldiği görülecektir (<https://istatistik.yok.gov.tr/>).

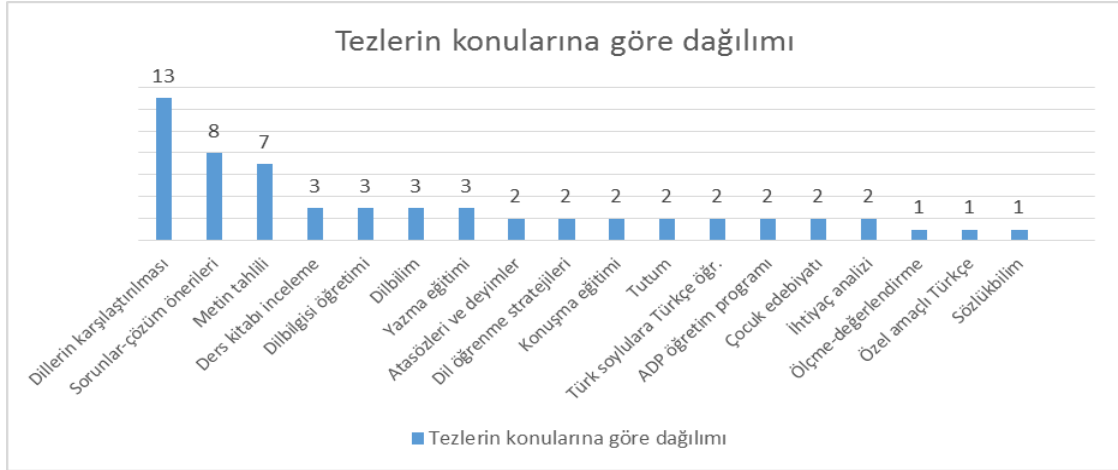
Grafik 4: Ülkelere Göre Tezlerin Dağılımı İle İlgili Bulgular

Türkçe eğitimi üzerine tez yapan yabancı uyruklu öğrencilerin en fazla Kazakistan'dan (7) geldiği, onu Afganistan, Gürcistan, Irak ve Mısır'ın (4'er) izlediği görülmektedir. Bu durum lisansüstü öğrencilerin burs aldıkları programların ülke kontenjanlarıyla ve bu ülkelerde Türkçe öğreten kurumların sayısı ile açıklanabilir. Örneğin Kazakistan'da Al-Farabi Kazak Millî Üniversitesi, Abay Kazak Millî Pedagoji Üniversitesi, Abılayhan Uluslararası İlişkiler ve Âlem Dilleri Üniversitesi, Hoca Ahmet Yesevi Üniversitesi, Süleyman Demirel Üniversitesi, Uluslararası Yabancı Diller ve Mesleki Kariyer Üniversitesi, Kızlar Pedagoji Üniversitesi, Kazak Amerikan Üniversitesi, Orta Asya Üniversitesi ve Turan Üniversitesinde Türk Filolojisi ya da Türkoloji bölümleri bulunmaktadır. Kazakistan'da ayrıca bu yükseköğretim kurumlarının dışında çok sayıda lisede ve özel kurslarda da Türkçe öğretimi yapılmaktadır (Turumbetova, 2013, s. 191). Dolayısıyla Kazakistan'da Türk Filolojisi bölümlerinden mezun olan öğrenciler, lisansüstü eğitim için Türkiye'ye geldiklerinde Türkçe eğitimini diğer ülkelerden gelen öğrencilere göre daha çok tercih etmektedirler.

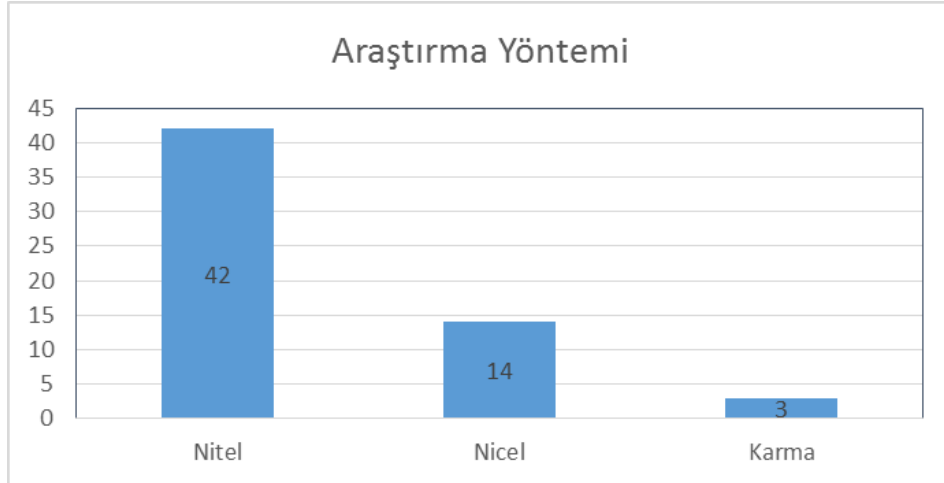
Grafik 5: Hazırladıkları Dillere Göre Tezlerin Dağılımı İle İlgili Bulgular

Yukarıdaki grafik incelendiğinde, yabancı uyruklu öğrencilerin Türkçe eğitimi üzerine hazırladıkları tezleri çoğunlukla Türkçe olarak yazdıkları (57), sadece 2 tezin İngilizce olduğu görülmektedir. Tezlerini İngilizce hazırlayan bu iki öğrenci de Hindistan'dan gelmektedir ve çalışmalarının veri toplama aşamalarını kendi ülkelerinde (Jamia Millia Islamia University, Jawaharlal Nehru University) gerçekleştirmişlerdir.

Grafik 6: Konularına Göre Tezlerin Dağılımı İle İlgili Bulgular

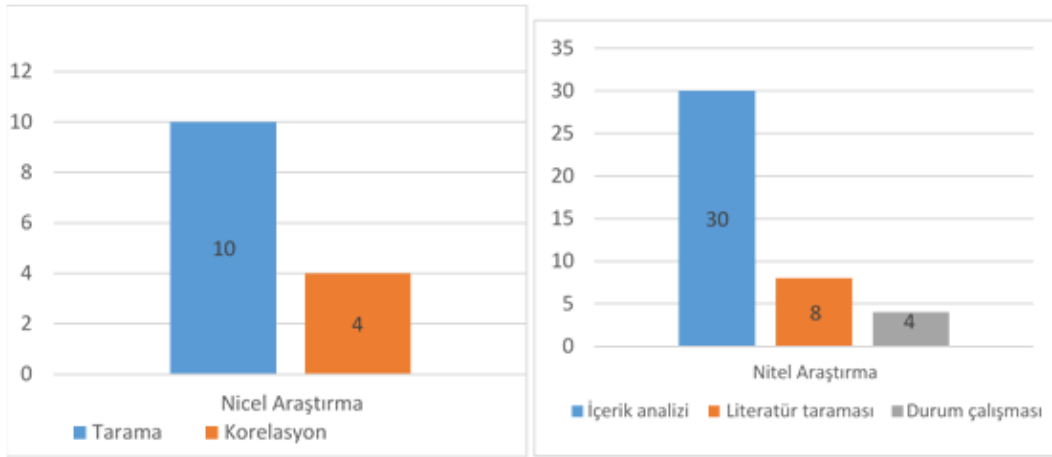
Öğrencilerin en fazla kendi ana dilleri ile Türkçeyi dil bilgisi, sözcük türleri, söylem özellikleri ve anlam bilim açısından karşılaştırma çalışmalarına yer verdikleri görülmektedir. Bu konunun çok tercih edilme sebebinin, öğrencilerin iyi bildikleri bir alan olan ana dillerinden yola çıkarak Türkçeyi inceleme ve yorumlama gayretleri olduğu düşünülmektedir. Ayrıca diller arasındaki benzerlik ve farklılıkların iyi bilinmesi, yabancı dilin öğrenilmesini kolaylaştırmaktadır. Öğrencilerin ikinci olarak en çok tercih ettikleri konu ise yabancı öğrencilerin Türkçe öğrenirken karşılaştıkları sorunlar ve bunlara getirilen çözüm önerileridir. Bu konu başlığındaki tezlerin tamamında öğrenci ve öğretmen görüşleri alınmış ve öğrencilerin ana dillerinden yola çıkarak bir takım önerilerde bulunulmuştur. Türkçe eğitiminin temel beceri alanlarından olan yazma (3) ve konuşma (2) eğitimi ile ilgili tez yapılmış olmasına rağmen, okuma ve dinleme becerilerine ilişkin teze rastlanmamıştır. Bu durum yabancı öğrencilerin daha çok üretime dönük olan anlatma becerilerinde zorlanmaları ve bu sorunlara çözüm getirmek amacıyla tez hazırlama istekleri ile açıklanabilir. Özel amaçlı Türkçe, ölçme değerlendirme ve sözlükbilim konuları ise Türkçenin gerek ana dili gerekse yabancı dil olarak öğretimi alanlarında ihtiyaç duyulan konular olmasına rağmen, bu alanda sadece birer çalışmaya rastlanmıştır.

Grafik 7: Araştırma Yöntemlerine Göre Tezlerin Dağılımı İle İlgili Bulgular

Türkçe eğitimi üzerine tez hazırlayan yabancı uyruklu öğrencilerin çalışmalarında çoğunlukla nitel yöntemi (42) tercih ettikleri, karma yönteme (3) ise en az başvurdukları görülmektedir. Bu durum öğrencilerin çalıştıkları tez konularıyla açıklanabilir. Grafik 6'da belirtildiği gibi öğrenciler çalışma konusu olarak ya kendi ana dilleriyle Türkçeyi karşılaştırmışlar ya da yabancı öğrencilerin Türkçe öğrenirken yaşadıkları sorunlar ve çözüm önerileri üzerinde durmuşlardır. Bu konular da nitel yöntemi gerektirmektedir.

Yabancı uyruklu öğrencilerin Türkçe eğitimi üzerine hazırladıkları tezlerde başvurdukları bilimsel araştırma modeline ilişkin veriler aşağıdaki grafikte gösterilmektedir:

Grafik 8: Tezlerin Araştırma Modellerine Göre Dağılımı

Nitel yöntemi kullanan öğrencilerin en fazla tarama modelinde araştırma yaptıkları; nitel yöntemi kullananların ise çoğunlukla içerik analizine başvurdukları görülmektedir. Tarama modelinde çalışma yapan öğrenciler veri toplama aşamasında anket ve ölçek uygulamışlar;

içerik analizi yapan öğrenciler ise genellikle edebî eser, ders kitabı ve Türkçe öğrenen yabancı öğrencilerin sınav kâğıtlarını incelemişlerdir.

Yabancı uyruklu öğrencilerin Türkçe eğitimi üzerine hazırladıkları tezler incelendiğinde, 59 tezin 25'inin yöntem bölümünün olmadığı görülmüştür. Elbette her bilimsel çalışma bir yöntem üzerine kuruludur. Bu 25 tezde de belli yöntemler uygulanmış; ancak yöntemin ve araştırma modelinin ne olduğu, verilerin nasıl toplanıp analiz edildiği belirtilmemiştir.

4. Sonuç

Türkiye, son yıllarda yaşanan sosyolojik, politik ve ekonomik gelişmelere koşut olarak yabancı öğrenciler için bir cazibe merkezi hâline gelmiştir. Yabancı uyruklu öğrencilerin Türkiye'yi tercih etme nedenleriyle ilgili çeşitli çalışmalar bulunmaktadır. Örneğin Şahin ve Demirtaş'ın (2014, s. 103-104) yabancı öğrencilerin Türkiye'yi tercih etme sebeplerini, "Türkiye'de eğitimin kaliteli olması, daha önce Türkiye'de eğitim görenlerin Türkiye'yi tavsiye etmeleri ve Türkiye'nin diğer Avrupa ülkelerine göre daha ekonomik olması" şeklinde sıralamıştır. Günaydın (2012, s. 40-48) araştırmasında, yabancı uyruklu öğrencilerin Türkiye'yi tercih etme sebeplerinin "Türkiye'nin ekonomik gücü, uluslararası alandaki etkinliği, ihtiyacı olan ülkelere yaptığı yardımlar, Türklere ve Türk kültürüne duyulan sempati, tarihsel ve coğrafi konum, ortak dil, din ve tarih ile olumlu intiba" olduğu sonucuna ulaşmıştır. Yardımcıoğlu, Beşel ve Savaşan'ın (2017, s. 231) çalışmalarında ise yabancı öğrencilerin Türkiye'yi tercih etme sebepleri sırasıyla "eğitim kalitesi, dinî yakınlık, kültürel yakınlık, bilimsel başarılar, konum, aile tavsiyesi, Türk tanıdıklar, arkadaş tavsiyesi, coğrafi yakınlık ve burs imkânı" olarak belirlenmiştir. Özoğlu, Gür ve Coşkun (2012, s. 125-126) ise yabancı uyruklu öğrencilerin Türkiye'yi tercih etme sebeplerini "eğitim kalitesinin kendi ülkelerinden yüksek olması, yaşam ve eğitim maliyeti, Türkiye'nin kültürel, dini ve etnik yapısı ile burs olanakları" olarak tespit etmişlerdir.

Türkiye'de eğitim gören yabancı uyruklu öğrencilerin Türkçe eğitimi üzerine yaptıkları lisansüstü tezlerin çeşitli değişkenler açısından incelendiği bu çalışmada şu sonuçlara ulaşılmıştır:

Yabancı uyruklu öğrencilerin Türkçe eğitimi üzerine en fazla (26 tez) 2016 yılında tez yaptıkları, 2008'den önce ise yabancı uyruklu öğrencilerin Türkçenin öğretimi üzerine tez hazırlamadıkları görülmektedir. Ayrıca bu öğrencilerin toplamda 59 tez yaptıkları, bunlardan 58'inin yüksek lisans, birinin doktora düzeyinde olduğu görülmektedir. Bu durum, lisansüstü öğrencilere burs veren kurumların bursu sadece bir eğitim seviyesine mahsus vermesi ve

öğrenci vizesiyle Türkiye'ye gelen öğrencilerin resmi olarak çalışma hakları olmadığı için bu süreçte maddi sorunlar yaşamalarıyla açıklanabilir. Lisansüstü burs olanaklarının geliştirilmesi ve Türkçe eğitimi alanında doktora yapacak öğrencilerin desteklenerek bu alana ilgilerinin artırılması yolu ile yüksek lisans yapan yabancı uyruklu öğrencilerin doktora devamları sağlanabilir.

Yabancı uyruklu öğrencilerin Türkçe eğitimi üzerine en fazla Dokuz Eylül Üniversitesi, Gazi Üniversitesi ve İstanbul Üniversitesinde tez yaptıkları görülmektedir. Yabancı öğrenciler çoğunlukla Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi üzerine tez hazırlamaktadırlar. Dolayısıyla öğrenciler bu alanda çalışma imkânlarının olduğu şehirleri ve üniversiteleri tercih etmektedirler. Yabancı uyruklu öğrencilerin çalışmalarını rahatlıkla yürütebilecekleri ortamın sağlanması ve öğrencilerin çeşitli projeler ya da hibelerle desteklenmesiyle, tercih edilen üniversite sayısının artacağı düşünülmektedir.

Türkçe eğitimi üzerine tez yapan yabancı uyruklu öğrencilerin en fazla Kazakistan'dan geldiği, onu Afganistan, Gürcistan, Irak ve Mısır'ın izlediği görülmektedir. Bu durum lisansüstü öğrencilerin burs aldıkları programların ülke kontenjanlarıyla ve bu ülkelerde Türkçe öğreten kurumların sayısı ile açıklanabilir. Öğrenci hareketliliğini sağlayan programların artırılması, gerek devlet gerekse vakıf üniversitelerinin uluslararası akademik iş birliklerini güçlendirmesi, uluslararası eğitim fuarlarına sağlanan katılım ile üniversite tanıtımlarının yapılması gibi yollarla ülke çeşitliliği artırılabilir.

Yabancı uyruklu öğrencilerin Türkçe eğitimi üzerine hazırladıkları tezleri çoğunlukla Türkçe olarak yazdıkları, sadece iki tezin İngilizce olduğu görülmektedir. Tezlerini İngilizce hazırlayan bu iki öğrenci de Hindistan'dan gelmektedir ve çalışmalarının veri toplama aşamalarını kendi ülkelerinde gerçekleştirmişlerdir. Yabancı uyruklu öğrencilerin Türkçeyi akademik yazmalarında etkin kullanabilmeleri için hazırlık eğitiminin süresinin arttırılması ve lisansüstü eğitim sürecinde programdaki derslerin yanında Akademik Türkçe derslerinin de verilmesi gerekmektedir.

Yabancı uyruklu öğrencilerin Türkçe eğitimi üzerine hazırladıkları tezlerde konu olarak en fazla kendi ana dilleri ile Türkçeyi dil bilgisi, sözcük türleri, söylem özellikleri ve anlam bilim açısından karşılaştırma çalışmalarına yer verdikleri görülmektedir. Bu konunun çok tercih edilme sebebinin, öğrencilerin iyi bildikleri bir alan olan ana dillerinden yola çıkarak Türkçeyi inceleme ve yorumlama gayretleri olduğu düşünülmektedir. Ayrıca diller arasındaki benzerlik ve farklılıkların iyi bilinmesi, yabancı dilin öğrenilmesini kolaylaştırmaktadır. Öğrencilerin ikinci olarak en çok tercih ettikleri konu ise yabancı öğrencilerin Türkçe öğrenirken karşılaştıkları sorunlar ve bunlara getirilen çözüm önerileridir. Bu konu başlığındaki tezlerin

tamamında öğrenci ve öğretmen görüşleri alınmış ve öğrencilerin ana dillerinden yola çıkarak bir takım önerilerde bulunulmuştur. Türkçe eğitiminin temel beceri alanlarından olan yazma ve konuşma eğitimi ile ilgili az da olsa tez yapılmış olmasına rağmen, okuma ve dinleme becerilerine ilişkin teze rastlanmamıştır. Bu durum yabancı öğrencilerin daha çok üretime dönük olan anlatma becerilerinde zorlanmaları ve bu sorunlara çözüm getirmek amacıyla tez hazırlama istekleri ile açıklanabilir. Özel amaçlı Türkçe ve sözlük bilim konuları ise Türkçenin gerek ana dili gerekse yabancı dil olarak öğretimi alanlarında ihtiyaç duyulan konular olmasına rağmen, bu alanda sadece birer çalışmaya rastlanmıştır.

Türkçe eğitimi üzerine tez hazırlayan yabancı uyruklu öğrencilerin çalışmalarında çoğunlukla nitel yöntemi tercih ettikleri, en az başvurulan çalışma yönteminin ise karma yöntem olduğu görülmektedir. Bu durum öğrencilerin çalıştıkları tez konularıyla açıklanabilir. Öğrenciler çalışma konusu olarak ya kendi anadilleriyle Türkçeyi karşılaştırmışlar ya da yabancı öğrencilerin Türkçe öğrenirken yaşadıkları sorunlar ve çözüm önerileri üzerinde durmuşlardır. Bu konular da nitel yöntemi zorunlu kılmaktadır. Nicel yöntemi kullanan öğrencilerin en fazla tarama modelinde araştırma yaptıkları; nitel yöntemi kullananların ise çoğunlukla içerik analizi modeline başvurdukları görülmektedir. Tarama modelinde çalışma yapan öğrenciler veri toplama aşamasında anket ve ölçek uygulamışlar; içerik analizi yapan öğrenciler ise genellikle edebî eser, ders kitabı ve Türkçe öğrenen yabancı öğrencilerin sınav kâğıtlarını incelemişlerdir. Nicel ve nitel yaklaşımların birlikte kullanılması, her iki yaklaşımı tek başına kullanmaya oranla araştırma problemlerinin daha iyi anlaşılmasını sağladığından ve araştırmacının çoklu veriler toplamasına olanak tanıdığından, karma yöntemin tercih edilmesinin alana daha fazla katkı sağlayacağı düşüncesindeyiz.

Yabancı uyruklu öğrencilerin Türkçe eğitimi üzerine hazırladıkları tezler incelendiğinde, 59 tezin 25'inin yöntem bölümünün olmadığı görülmüştür. Elbette her bilimsel çalışma bir yöntem üzerine kuruludur. Bu 25 tezde de belli yöntemler uygulanmış; ancak yöntemin ve araştırma modelinin ne olduğu, verilerin nasıl toplanıp analiz edildiği belirtilmemiştir. Yöntem bölümünün bilimsel bir çalışmada mutlaka bulunması gerekmektedir. Aksi halde çalışmanın neyi kapsadığı, nasıl oluşturulduğu, kimlerin/nelerin incelendiği, nasıl değerlendirildiği gibi konular eksik kalmakta, bu da çalışmanın okuyucu tarafından tam olarak anlaşılmasına neden olmaktadır.

Kaynaklar

- Becker, R. and Kolster, R. (2012). *International student recruitment: Policies and developments in selected countries*. The Hague: Netherlands Organisation for International Cooperation in Higher Education (Nuffic).
- Büyükkiz, K. (2014). Yabancılara Türkçe öğretimi alanında hazırlanan lisansüstü tezler üzerine bir inceleme. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 25, 203-213.
- Cook, V. (2005). Basing teaching on the L2 user. (Enric Llurda (Ed.), *Non-nativelanguage teachers: perceptions, challenges and contributions to the profession* (pp.47-61). New York: Springer.
- Coşkun, E. (2003). *Türkçe ve edebiyat eğitimi alanında yapılan yüksek lisans ve doktora tezleri üzerine bir değerlendirme*. Eğitimde Bilime Katkı: Lisansüstü Eğitim Sempozyumu.
- Günaydın, A. (2012). *Niçin Türkiye? Türkiye burslusu uluslararası öğrencilerin niyet mektuplarında Türkiye algısı: ODTÜ ve Boğaziçi Üniversitesi öğrencileri örneği*. Yayımlanmamış Uzmanlık Tezi, Ankara: Başbakanlık Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı.
- Jupiter, H., Othman, I. W. and Suki, N. M. (2017). Factors influencing international student's decision in choosing study destination abroad. *Labuan e-Journal of Muamalat and Society*, 11, 86-97.
- Karasar, N. (2005). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel Yayınevi.
- Lee, E. and Lew, L. (2001). Diary studies: the voices of nonnative English speakers in a master of arts program in teaching English to speakers of other languages. *CATESOL Journal*, 13(1), 135-149.
- Mazzarol, T. and Soutar, G. N. (2000). Push-pull factors influencing international student destination choice. *International Journal of Educational Management*, 16(2), 82-90.
- Özçakmak, H. (2017). Türkçe eğitimi lisansüstü araştırmalarında yeni yönelimler. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim (TEKE) Dergisi*, 6(3), 1607-1618.
- Özoğlu, M., Gür, B. ve Coşkun, İ. (2012). *Küresel eğilimler ışığında Türkiye'de uluslararası öğrenciler*. Ankara: SETA.
- Sarikaya, B. ve Söylemez, Y. (2016). *Türkçe eğitimi alanındaki konuşma becerisiyle ilgili yapılan lisansüstü çalışmaların değerlendirilmesi*. II. Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi (12-14 Ekim 2016), Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi.
- Sevim, O. ve Erem, N. H. (2012). Türkçe eğitimi alanındaki yüksek lisans tezlerinin başlıklarına ve özetlerine eleştirel bir bakış. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim (TEKE) Dergisi*, 1(3), 174-186.
- Şahin, M. ve Demirtaş, H. (2014). Üniversitelerde yabancı uyruklu öğrencilerin akademik başarı düzeyleri, yaşadıkları sorunlar ve çözüm önerileri. *Millî Eğitim Dergisi*, 204, 88-113.
- T.C. Devlet Bakanlığı (2000). Türk Cumhuriyetleri ile Türk ve akraba topluluklarından öğrenci getirme projesi / 1992-2000 brifing metni, Ankara.
- Tatar, S. (2010). İngilizcenin yabancı dil olarak öğretiminde anadili İngilizce olan ve olmayan öğretmenlerin rolü. *Boğaziçi Üniversitesi Eğitim Dergisi*, 27(2), 49-57.

- Turumbetova, J. (2013). Kazakistan'daki üniversitelerde Türkçe öğretiminde karşılaşılan sorunlar. *Uluslararası Dil ve Edebiyat Çalışmaları Konferansı "Balkanlarda Türkçe" Bildiri Kitabı 1. Cilt*. Tiran, Arnavutluk.
- Yardımcıoğlu, F., Beşel, F. ve Savaşan, F. (2017). Uluslararası öğrencilerin sosyo-ekonomik problemleri ve çözüm önerileri (Sakarya Üniversitesi örneği). *Akademik İncelemeler Dergisi*, 12(1), 203-254.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2008). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yükseköğretim Bilgi Yönetim Sistemi Verileri, <https://istatistik.yok.gov.tr/>

Extended Abstract

Introduction

Due to technological developments and globalization, increased need for educated staff has made inevitable the economic, social and cultural cooperation between different countries. One part of this cooperation is student mobility.

Turkey's systematic interest in foreign students started with the Great Student Project which was launched in 1992-1993 academic year after Turkic Republics had gained their independence. Since the 2000s, as a result of positive developments such as Turkey's stance in foreign relations, its being economically better off than the other countries in the region, and the increase in the number of universities and their international students policy, there has been an increase in the number of foreign students in Turkey. Especially after 2010 due to the various programs (Turkish Scholarships, Mevlana Exchange Program, Erasmus + etc.) conducted by Scientific and Technological Research Council of Turkey (TÜBİTAK), Presidency for Turks Abroad and Related Communities, Yunus Emre Institute, Islamic Development Bank (IDB), Ministry of National Education, the Council of Higher Education (YÖK) and the universities, Turkey has started to gain students from many countries of the world.

Since teaching Turkish as a foreign language has recently spread around the world, the number of foreigners working in this field has also increased. A great number of foreign teachers teaching Turkish both in Turkey and abroad are doing their postgraduate research in the field of Turkish language teaching at Turkish universities.

The aim of this paper is to examine the postgraduate theses written in the field of Turkish language teaching by foreign students studying in Turkey in terms of various variables, and thus to provide those who work in this field with new ideas and different perspectives. In addition, the importance of this study can be explained by the fact that it demonstrates the issues of Turkish language teaching which attract foreign students' attention most and the way they approach these issues and the fact that there are no investigations done in this field.

Method

Design of the Study

In this paper examining postgraduate theses written by foreign students in the field of Turkish language teaching the descriptive survey model is used.

Sample

The population of this studies consists of postgraduate theses written by foreign students in the field of Turkish language teaching and the sample is made up of 59 postgraduate theses written between the years 1990-2018 in the field of Turkish language teaching by foreign students studying in Turkey.

Data Collection and Analysis Period

The data of this study was collected by scanning the theses in the Council of Higher Education (YÖK) National Thesis Center. The collection of data was fulfilled according to the department where the theses were prepared. 1675 theses completed at "Turkish Language Education and Teaching

Department”, “Turkish Language Education Department”, “Turkish Language Teaching Department”, “Turkish Language Department”, “Turkish Language and Social Sciences Education Department”, “Turkish as a Foreign Language Department”, “Teaching Turkish as a Foreign Language Department” and “Teaching Turkish to Foreigners Department” were scanned and the theses written by foreign students were detected. The data of this study were analyzed by using content analysis.

Conclusions

The results of the study revealed the following:

Most of the postgraduate theses written in the field of Turkish language teaching by foreign students were prepared in 2016, and there are no theses prepared before 2008. In addition, in total there are 59 theses written by foreign students in the field of Turkish language teaching. 58 of them are Master’s theses and only one of them is a PhD thesis. This situation can be explained by the fact that institutions offer scholarships either for Master’s or for doctorate degree and that foreign students owing a student visa are not officially permitted to work in Turkey and as a result of this they might experience financial problems.

A large number of foreign students doing their postgraduate research in the field of Turkish language teaching study at Dokuz Eylül University, Gazi University and Istanbul University. Most of the foreign students prepare their theses in the field of teaching Turkish as a foreign language. Therefore, students prefer cities and universities with opportunities to work in this area.

Most of foreign students doing their postgraduate research in the field of Turkish language teaching come from Kazakhstan, Afghanistan, Georgia, Iraq and Egypt. This situation can be explained by the quota offered to different countries within the scholarship programs and the number of institutions in these countries where Turkish is taught. Most of the theses prepared by foreign students are written in Turkish, and only two of the theses are written in English. The two students who prepared their theses in English come from India and they completed the data collection stage in their own country.

The majority of foreign students doing their postgraduate research in the field of Turkish language teaching focused on comparing Turkish with their native languages in terms of grammar, word types, discourse characteristics and semantics. They might have preferred these subjects due to their desire to investigate and interpret Turkish based on their native language, which they know well. Moreover, knowing the similarities and differences between languages facilitates learning of foreign language. Secondly, the most preferred subject is the problems faced by foreign students in the process of learning Turkish and their solution suggestions. In all of the theses students’ and teachers’ opinions related to this subject were gathered and some suggestions were made based on the native language of the students. Although there are a few theses related to writing and speaking, we haven’t come across any theses related to reading and listening. This situation can be explained by the fact that foreign students experience difficulties in productive skills and therefore they prepare theses in order to find the solutions. Despite the fact that Turkish for specific purposes and lexicography are subjects that need investigation both within native and foreign language teaching there have been written only two theses in these areas.

Foreign students doing their postgraduate research in the field of Turkish language teaching mostly use the quantitative method and the least used method is the mixed one. This situation can be explained by the students’ choice of topics. Students who used the quantitative method preferred the survey model. Last but not the least, 25 out of 59 theses do not directly refer to any kind of research method in them.